

Datum
16 december 2020

Inspectie Justitie en Veiligheid
T.a.v. de heer mr. H.C.D. Korvinus
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Onderwerp
Voortgang implementatie leerpunten tramincident Utrecht

Geachte heer Korvinus,

In uw brief van 25 oktober 2019 heeft u een schriftelijke reactie gevraagd op de vraag hoe met de opbrengsten van de leerevaluatie van het tramincident op 18 maart 2019 in Utrecht is omgegaan. Op 23 december 2019 hebben wij u geïnformeerd over de stand van zaken van de opvolging van de leerpunten. Wij hebben aangekondigd u binnen een jaar na ons schrijven op de hoogte te stellen van de voortgang.

De voortgang van de opvolging van de leerpunten is vertraagd vanwege de COVID-19 pandemie. Een deel van de capaciteit van de betrokken organisaties is niet beschikbaar geweest voor het realiseren van de acties uit het plan van aanpak. Gedurende de aanpak van COVID-19 zijn daarnaast nieuwe ervaringen en inzichten opgedaan, die een aanvulling vormen op de lessen uit het tramincident. Deze 'lessons learned' worden betrokken bij de implementatie van de lessen uit het schietincident in de tram.

Hieronder volgt de stand van zaken van de belangrijkste leerpunten, zoals deze ook zijn genoemd in de brief van het College B&W aan de gemeenteraad van Utrecht d.d. 10 december 2019 waarvan u reeds eerder een afschrift heeft ontvangen. Overigens benadrukken wij dat de leervragen niet alleen betrekking hebben op de gemeenschappelijke regeling VRU en de gemeente Utrecht, maar ook op alle andere gemeenten in de Veiligheidsregio Utrecht ongeacht de omvang en het al dan niet stedelijke karakter van de gemeente.

1. Expliciteer het advies tot binnen blijven

Actiehouder: Gemeente Utrecht en VRU

Kenmerkend voor crises is dat beslissingen genomen moeten worden in onzekere situaties, waarbij er altijd zowel te veel als te weinig informatie is. Een risico is dat er geen besluiten worden genomen of dat besluiten te lang worden uitgesteld. Het COT constateert dat hiervan geen sprake was en dat crisispartners besluitvaardig zijn geweest. In korte tijd zijn besluiten genomen vanuit de gevoelde urgentie, zoals het advies aan iedereen in de stad Utrecht om binnen te blijven. De gevolgen van dit besluit waren doordacht, maar de mogelijke randvoorwaarden of beheersmaatregelen zijn beperkt expliciet gemaakt. Het advies tot binnenblijven heeft een waardevolle bijdrage geleverd aan het beëindigen van de situatie, omdat er ruimte ontstond voor de hulpverlening en de opsporing. Tegelijkertijd constateert het COT dat het advies meer context had mogen krijgen als het gaat over reikwijdte, duur en noodzakelijkheid. Het is belangrijk om helder te communiceren over wat bepaalde maatregelen inhouden, waarom deze maatregelen worden genomen en wat het betekent.

contactpersoon
Danique Raaijmakers
Stafafdeling Bestuur & Control

Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

088 878 3974
bestuurlijke.zaken@vru.nl

Ons kenmerk
20.0013270

Uw kenmerk
-

Bijlagen
-

Stand van zaken opvolging

Gewerkt is aan de verbetering van het omgevingsbeeld en het bijbehorende advies. Zo is tijdens de COVID-19 crisis ervaring opgedaan met het verwerken van offline informatie uit de monitor maatschappelijke continuïteit. Ook is voor omgevingsanalisten een verdiepingstraining gehouden waarin de nadruk lag op de verbinding tussen analyse en advies.

Standaard communicatieboodschappen zijn in ontwikkeling. Hierbij wordt aangesloten bij de landelijke documentatie vanuit bijvoorbeeld het Nationaal kernteam crisiscommunicatie (NKC), de G4 en wat al bij de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) beschikbaar is.

2. Maak een duidelijke verbinding tussen maatregelen op nationaal en lokaal niveau

Actiehouder: NCTV

Het verhogen van het dreigingsniveau naar niveau 5 door de NCTV (voor de provincie Utrecht) en het advies van de burgemeester om binnen te blijven (in de stad Utrecht) hebben een kenmerkende rol gespeeld. Beide maatregelen hebben geleid tot vragen. In de beeldvorming zijn deze aan elkaar gekoppeld.

De verhoging van het dreigingsniveau was uniek. Het DTN (Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland) is een duidingssysteem om aan te geven hoe groot de kans is op een terroristische aanslag in Nederland, en is daarmee ook bedoeld om mensen alert te maken. Aan het verhogen van het dreigingsniveau zijn geen maatregelen gekoppeld en er verandert niets in de bevoegdheden

Stand van zaken opvolging

Interne besprekingen binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid over de uitwerking van de betekenis van dreigingsniveau 5 waren vanwege COVID-19 tot stilstand gekomen en zijn na de zomer hervat. Eind november is het onderwerp besproken in het zogenaamde Livingstone-overleg. Op basis hiervan wordt het voorstel verder uitgewerkt. De verwachting is dat begin 2021 de uitwerking verder zal worden besproken in de daartoe bestemde gremia.

De Gemeente Utrecht neemt in overleg met de NCTV de werkwijze voor de lokale uitvoering van de communicatie over het dreigingsniveau op in draaiboeken en in tooling voor informatiemanagement binnen de gemeentelijke crisisprocessen (Crisisconnect). De VRU beziet vervolgens of op basis van de betekenis van dreigingsniveau 5 de planvorming terrorismegevolgbestrijding aangepast moet worden.

3. Betrek maatschappelijke organisaties

Actiehouder: Gemeente Utrecht

Vanuit de crisisorganisatie is tijdens het incident contact geweest met meerdere (maatschappelijke) partners, zoals moskeeën, zorginstellingen, (basis)scholen en Rijkswaterstaat. Ook vanuit het programma 'Utrecht zijn we samen' vond snel en veelvuldig contact plaats met bondgenoten in de stad. Met andere partijen was er geen of in beperkte mate contact, zoals vervoerders, universiteit en hogeschool. De crisisorganisatie ging ervan uit dat alle organisaties op 18 maart via de geboden publieksinformatie over het incident geïnformeerd werden. De behoefte aan contact van specifieke organisaties is in deze situatie onvoldoende tijdig onderkend. Hiermee geven we ook antwoord op het aandachtspunt van de Inspectie.

Het incident maakte duidelijk dat aansluiting van maatschappelijke partners bij de crisisorganisatie bijdraagt aan het beheersbaar houden van de impact op de samenleving. Dit geldt zowel voor de voorbereiding als tijdens incidenten. Het is van belang de onderlinge verwachtingen – over de rol van de overheid en eigen verantwoordelijkheden – al aan de voorkant met organisaties te bespreken. Door tijdens incidenten maatschappelijke organisaties te

betrekken bij de crisisorganisatie kan een betere inschatting worden gemaakt van de maatschappelijke impact.

Stand van zaken opvolging

Om tijdens (terrorisme gerelateerde) crises beter richting te kunnen geven aan de samenwerking met partnerorganisaties zijn hiervoor uitgangspunten opgesteld. Deze vormen de leidraad voor de samenwerking tussen de overheid en private partijen tijdens crises.

De Gemeente Utrecht werkt uit welke organisaties tijdens crises van belang zijn voor de continuïteit van het maatschappelijk leven binnen de Gemeente Utrecht en stelt een aantal actielijnen voor om de publiek-private samenwerking voor en tijdens crises te versterken. De VRU geeft voorgaande vorm na de COVID-19 crisis binnen de regionale context van de veiligheidsregio Utrecht.

Met een aantal netwerken zoals het stationsgebied en Utrecht Sciencepark zijn al afspraken gemaakt over de voorbereiding rond crises. De komende periode wordt nader afgestemd met partners.

4. Stel de opgave centraal en zet in op een eenduidig beeld van de situatie

Actiehouder: Gemeente Utrecht, Politie, OM, VRU

Tijdens het tramincident is op bepaalde momenten bewust afgeweken van de planvorming, bijvoorbeeld bij de opschaling en inrichting van de crisisorganisatie. We vinden het belangrijk om vanuit de planvorming met een vaste basisstructuur te werken. Tegelijkertijd bevat elke crisis specifieke uitdagingen. Deze uitdagingen dienen centraal te staan bij de keuze tot opschaling en hoe de crisisorganisatie wordt ingericht, de huidige planvorming sluit hier niet op aan. Hiermee geven we antwoord op het aandachtspunt van de inspectie betreffende de planvorming en het flexibel hanteren daarvan. Aandachtspunt hierin is de informatievoorziening tussen crisisteams. Een terugkerende uitdaging in crisissituaties is om gezamenlijk een eenduidig beeld van de situatie te krijgen. Ook tijdens het tramincident bleek het lastig om informatie op een snelle en juiste manier met elkaar te delen. Dit werd onder meer veroorzaakt door een sterke focus op het delen van 100% geverifieerde feiten. Dit bemoeilijkte de samenwerking tussen crisisteams en het uitwerken van adviezen tot strategische besluitvorming.

Stand van zaken opvolging

De Gemeente Utrecht werkt onder andere GRIP in combinatie met de driehoek uit. Doel is flexibilisering van de huidige crisisstructuur. In crisis gerelateerde opleidingen, trainingen en oefeningen voor crisissituaties is meer aandacht voor het centraal stellen van de opgave. De politie onderzoekt hoe nationaal een 24/7 actueel veiligheidsbeeld gecreëerd kan worden. Het project verkeert in de startfase. In het project wordt gekeken naar zowel de organisatorische als de technische aspecten van deze ontwikkeling.

Er wordt uitgewerkt hoe de informatiedeling tussen politie/OM en de crisisorganisatie (MNL) op zowel operationeel, tactisch als strategisch niveau kan worden verbeterd. Dit heeft als doel om tijdens een crisis voor iedere betrokken organisatie de benodigde informatie ter beschikking te hebben, zodat een ieder op basis hiervan adequaat kan optreden. Dit draagt ook bij aan de veiligheid van hulpverleners en eigen personeel.

Voor verbeterde informatievoorziening naar de gemeentelijke processen is door de VRU toegang tot het Landelijk Crisismanagement Systeem (LCMS) inmiddels uitgebreid. Sleutelfunctionarissen binnen bevolkingszorg binnen de veiligheidsregio Utrecht hebben nu leesrechten. Dit jaar is gestart met het trainen van de functionarissen. Een e-learningmodule is aangeboden aan de betreffende sleutelfunctionarissen.

5. Creëer bewustwording van de alarmeringsafspraken met de gemeente Utrecht en zorg dat deze worden nageleefd

Actiehouder: VRU

De Gemeente Utrecht heeft met de VRU afspraken gemaakt over de alarmering van de gemeentelijke crisisfunctionarissen bij incidenten in de Gemeente Utrecht. Tijdens het tramincident is de alarmering niet goed gegaan, waardoor meerdere crisisfunctionarissen niet zijn gealarmeerd. Dit leidde niet tot problemen in de bezetting van de crisisorganisatie, doordat het tijdstip van de gebeurtenis tijdens kantoortijd plaatsvond en functionarissen persoonlijk benaderd konden worden.

Stand van Zaken opvolging

Nader onderzoek wees uit dat een alarmeringsscenario in het Incident Notification System (INS) niet correct was uitgewerkt. Dit is enkele weken na de tramaanslag hersteld.

6. Zorg voor een helder slachtofferbeeld, ook voor derden.

Actiehouder: VRU

Kort na een incident is geen helder slachtofferbeeld te geven. De eerste prioriteit is hulpverleners, verdere dreiging wegnemen, nieuwe slachtoffers voorkomen en zorgvuldigheid betrachten wat betreft het vaststellen van de identiteit van de slachtoffers. Dit staat op gespannen voet met de wens om snel met informatie te komen. Ook voor externe partners zoals ambassades duurde helderheid over de nationaliteit van de slachtoffers relatief lang.

Stand van zaken opvolging

Opvolging van dit leerpunt is nog niet gestart.

7. Organiseer verdere afstemming tussen de lokale en nationale crisisstructuur.

Actiehouder: Gemeente Utrecht en VRU

In de voorbereiding op terrorismegevolgbestrijding zijn afspraken gemaakt rondom de afstemming tussen de nationale crisisorganisaties (ICCB en MCCB) en de lokale/regionale crisisorganisatie (GBT/RBT). Afstemming vindt plaats door telefonische deelname van de directeur Veiligheid (ICCB) en de burgemeester (MCCB). Geconstateerd is dat vergadercyclus van de gremia niet op elkaar aansluiten en dat bij telefonische deelname het niet goed mogelijk is om op een juiste manier deel te nemen aan het overleg.

Stand van zaken opvolging

Opvolging van dit leerpunt is nog niet gestart.

8. Zorg dat de randvoorwaarden voor het optimaal kunnen functioneren van de crisisorganisatie op orde zijn

Actiehouder: Gemeente Utrecht en VRU

Naast de hiervoor genoemde (inhoudelijke) lessen, constateren we ook diverse praktische leerpunten. Deze variëren van het verbeteren van logistieke en facilitaire zaken tot het aanpassen en ontwikkelen van opleidingen, trainingen en oefeningen. Deze punten worden binnen de eigen organisatie en in afstemming met de partners opgepakt. Twee punten voor de gemeente worden nadrukkelijk opgepakt:

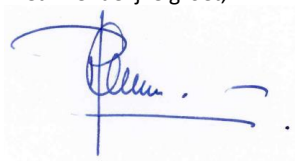
- a) De verslaglegging wordt op onderdelen verbeterd. Een voorbeeld hiervan is het aandachtspunt van de inspectie, dat een lijst met deelnemers aan de crisisorganisatie met registratie van het tijdstip van aanwezigheid in de crisisteams, dit draagt bij de kwalificatie van een snelle alarmering te staven.
- b) In het kader van de Nafase wordt een eenvoudig format ontwikkeld voor een plan van verbeterpunten voor de nafase. Hierin zullen concrete acties, die vaak aan een nafase zijn gekoppeld, worden opgenomen

Stand van zaken opvolging

Diverse zaken zijn en worden door de Gemeente Utrecht en de VRU opgepakt. De beoogde verbeteringen betreffende de verslaglegging zijn door de Gemeente Utrecht reeds gerealiseerd. De ontwikkeling van een format voor een Plan van Aanpak voor de Nafase zal in 2021 gerealiseerd worden.

Wij hopen u op deze wijze adequaat te hebben geïnformeerd over de voortgang aangaande de opvolging van de leerpunten van het tramincident in Utrecht op 18 maart 2019.

Met vriendelijke groet,

P.E.J. den Oudsten
Plaatsvervangend voorzitter

dr. P.L.J. Bos
secretaris

Veiligheidsregio Utrecht

Postbus 3154
3502 GD Utrecht
088 878 1000
info@vru.nl
www.vru.nl

brandweer.nl/utrecht
 veiligheidsregioutrecht
 @vrutrecht
 @vrubrandweer

Iban

NL18 BNGH 0285 1331 79

kvk

51817330
Pagina
5